

VV istungile esitatavate dokumentide andmed

Eelnõu nimetus: välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (rändemenetluste tõhustamine) eelnõu

Soovitav istungi või nõupidamise kuupäev: esimene võimalik

Eelmenetletud Riigikantseleis: Jah, eelnõu saadeti eelmenetlusse. Kontakt: Epp Hannus.

Sisukokkuvõte: Eesti rändepoliitika eesmärk on ühelt poolt soodustada nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes annavad kogu ühiskonnale suuremat lisaväärtust, teiselt poolt aga hoida ära elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Juhitud rändepoliitika peab tagama eesti keele ja kultuuri säilimise, arvestama Eesti lõimumisvõimekusega ning aitama kaasa majanduse jätkusuutlikule arengule ja konkurentsivõime kasvule. Rände valdkonna praktikas on ilmnenud järgmised kitsaskohad:

- välismaalase Eestis elamise ja töötamise kohta andmete esitamine ja menetlus on koormav, sest puuduvad mugavad ja kasutajasõbralikud lahendused;
- riigiasutuste andmevahetus ei ole tõhus, sest neil ei ole võimalik vahetada omavahel mugavalt ja kiirelt andmeid, vaid üksnes teabenõude alusel e-posti teel krüpteeritult või üle infosüsteemide andmevahetuskihi (edaspidi *X-tee*) läbi MISP2-keskkonna;
- välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise regulatsioon on keerukas, mis tekitab nii tahtlikke kui ka teadmatuses eksimusi ning raskendab viisade ja elamislubade väärkasutuse ennetamist ja tõkestamist;
- väliskeskonna pideva muutumise tõttu ei arvesta kehtiv õigus piisavalt vajadusega kaitsta kohalikku tööjõuturgu ning tagada avalikku korda ja riigi julgeolekut.

Kitsaskohtade lahendamiseks kavandatakse eelnõuga teha järgmised põhimuudatused:

- 1) võimaldada välismaalasel ja tema Eestisse kutsujal – tööandjal, õppeasutusel, abikaasal või lähedasel sugulasel – suhelda Eestiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ning edastada Eestis elamise ja töötamise andmeid ja dokumente korrigeeritud Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi *PPA*) kaudu nii Maksu- ja Tolliametile (edaspidi *MTA*), Tööinspektsioonile (edaspidi *TI*) kui ka Eesti Töötukassale (edaspidi *töötukassa*);
- 2) luua õiguslik alus, et PPA, MTA, TI, töötukassa ning Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi *HTM*) andmekogud saaksid vahetada välismaalase Eestis elamise, töötamise ja õppimise andmeid üle *X-tee*;
- 3) ajakohastada elamisloa taotlemise regulatsiooni, et soodustada e-teenuste kasutamist ja paberivaba asjaajamist;
- 4) korrastada välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamise regulatsiooni ning lahendada muid praktikas esinenud kitsaskohti, muu hulgas:
 - sätestatakse tööandjale Eesti äriregistris registreerimise nõue ja töötamiseks tähtajalise elamisloa taotlemise korral tegeliku majandustegevuse ajaline määr;
 - jäetakse välja lapsehoidja-koduabilise regulatsioon, ajakohastatakse renditöö regulatsiooni ja täpsustatakse kaugtöökaks antud viisa alusel Eestis töötamise regulatsiooni;
 - täiendatakse ja täpsustatakse püsivalt Eestisse elama asumiseks tähtajalise elamisloa andmise lisatingimusi, pikaajalise viisa (edaspidi *D-viisa*) taotlemist, avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamiseks tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise aluseid, püsivalt Eestis elamise mõistet ning nõudeid taotluses esitatavatele andmetele ja sellele lisatavatele tõenditele.

Enamik seadusest jõustub üldises korras.

Muudatused, mille rakendamiseks on vaja teha infotehnoloogilisi arendustöid, jõustuvad pärast nende valmimist:

- PPA rändevaldkonna andmekogude regulatsioonid, tööandja Eesti äriregistris registreerimise nõue ning eelneva tegeliku majandustegevuse nõude ajaline määr, renditöö regulatsiooni ajakohastamine, välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise kiirmenetluse regulatsioon, kaaluka riikliku huvi alusel tähtjalise elamisloa puhul töötamise piirangu kaotamine, kutsuja kohustuste lõppemise regulatsioon ning PPA ja TI ning PPA ja MTA andmekogude andmevahetuse muudatused jõustuvad 2026. aasta 1. jaanuaril;
- paberivaba asjaajamisega soetud muudatused, PPA ja HTM-i andmekogude andmevahetuse muudatused ning ETR-i nimetuse muutmine elamislubade ja elamisõiguste andmekoguks, jõustuvad 2028. aasta 1. jaanuaril;
- PPA ja töötukassa andmekogude andmevahetuse muudatused, jõustuvad 2029. aasta 1. jaanuaril.

Püsivalt Eestisse elama asumiseks tähtjalise elamisloa andmise lisatingimuste regulatsioon jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril, et jätta nende tingimuste täitmiseks piisav kohanemisaeg ja anda ettevalmistus- ning üleminekuaeg;

Otsuse eelnõu: Algatada seaduseelnõu vastavalt siseministri esitatud eelnõule.